

Ministerstvo životního prostředí ČR
K rukám Mgr. Richarda Brabce,
ministra životního prostředí
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10

České Budějovice, dne 28. 4. 2017

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás v záležitosti nelegální těžby vltavínů v jižních Čechách. Dovolujeme si tvrdit, že situace na katastrech mnoha obcí je již delší dobu neúnosná, ba přímo nebezpečná a státním orgánům scházejí účinné nástroje, kterými by dokázaly ochránit naleziště významného nerostu a okolní přírodu. Nelegální těžba způsobuje nemalé majetkové škody vlastníkům pozemků a přímo ohrožuje zdraví i životy místních občanů. V neposlední řadě pak přímo okrádá stát, protože vltavíny patří mezi tzv. vyhrazené nerosty. Dovolte nám proto, abychom Vás se situací blíže seznámili.

Obyvatelé mnoha obcí v Jihočeském kraji žijí na území, kde leží naše největší naleziště vltavínů. Zahrnuje poměrně rozsáhlou oblast od Netolic až po Slavči u Trhových Svinů. Tento nerost by měl být majetkem státu a jeho národním bohatstvím, které má nejen finanční hodnotu, ale i hodnotu vědeckou a kulturní. Drancování jeho nalezišť je výhodné pouze pro úzkou skupinu lidí pohybující se na hraně zákona, škodí však státu, vlastníkům pozemků, místním obyvatelům i přírodě. Veškeré snahy o potírání nelegální těžby se zatím míjejí účinkem, a to i přes velkou snahu některých orgánů státní správy, protože v této oblasti legislativa buď chybí, nebo je neúčinná.

Naleziště vltavínů přitahují legální i nelegální těžbu, včetně tzv. „černých kopáčů“. Navíc v mnoha případech těžba probíhá neoficiálně, často pod záminkou jiné, úředně povolené činnosti. Záminkou pro nelegální těžbu se totiž mohou stát jakékoli zemní práce, včetně pouhého geologického průzkumu ložiska. Z nedávné doby jsou známy případy velkých jam vzniklých na místech, kde původně měly být pouze malé sondy do podloží. Řeší se i příklad výstavby nového rybníka, jehož hloubka činila neuvěřitelných osm metrů (a podle některých zdrojů dokonce i více). Vltavíny se z těženého materiálu získávají plavením na legální lince nebo nelegálně ve vodních tocích a rybnících, čímž dochází ke znečišťování vod.

Těžba vltavínů s sebou do našich obcí přináší také nezanedbatelná sociální a zdravotní rizika. Nelegální aktivity přitahují do místních obcí lidi, kteří nemají oficiálně žádný majetek a nemají tedy co ztratit, na druhé straně však mají bohaté zkušenosti kriminálního charakteru. Nelegální těžba vltavínů a obchod s nimi (včetně legalizace načerno vytěžených minerálů) nese často rysy organizovaného zločinu. Opuštěné nezabezpečené jámy představují riziko zranění pro místní obyvatele i turisty, zejména pak pro děti. Mezi „černými kopáči“ už došlo i k události, jejímž výsledkem byla oběť na životě.

Ani legální těžební aktivity v současné době nepředstavují žádnou výhru, protože se na ně přímo i nepřímo nabaluje další, již nezákonná činnost. I kdyby se podařilo udržet těžební firmy na uzdě s geologickým průzkumem, na jejich místo dorazí po odchodu průzkumníků „černí kopáči“, které geologický průzkum navede na perspektivní lokalitu. Pro dokreslení situace ještě dodáváme, že i přes bezprecedentní exploataci ložisek v posledním čtvrtstoletí (dokonce i včetně vytěžení a zrušení Přírodní památky Besednické vltavíny) nebyly v tomto období poskytnuty žádné vzorky vltavínů do sbírek Jihočeského muzea.

Těžba vltavínů představuje v regionu potencionální riziko také pro zásoby podzemních vod, tedy stržení pramenů a vysychání studní či studánek. Už v současné době mají některé dotčené obce potíže

se zásobováním občanů pitnou vodou. Zástupci vodárenské společnosti obce i orgány státní správy důrazně varovali před možností poklesu hladiny spodních vod a následnými potížemi se zásobováním obyvatel pitnou vodou. Tento problém se týká především obcí Besednice, Nesměň a Ločenice, kde je dle vyjádření hydrogeologa hladina podzemní vody v hloubce pouhých 3 až 4 metrů.

V uplynulých letech jsme vyzkoušeli všechny myslitelné možnosti, jak situaci řešit. Oceňujeme úsilí, s nímž se této problematice věnovali někteří pracovníci České inspekce životního prostředí, Policie ČR i dalších institucí. Jejich snaze však stojí v cestě celá řada překážek, a to včetně legislativních. Přestože je vltavín vyhrazeným nerostem a patří tedy státu, celá řada aktivit „černých kopáčů“ prochází bez trestu, např. kvůli tomu, že kopou na území neevidovaných ložisek. V příloze tohoto dopisu si dovoluujeme zaslat materiál,

o který jsme požádali budějovický oblastní inspektorát ČIŽP. Obsahuje výčet všech možností, které v dané problematice využity, a také problémů, které jejich aplikaci znesnadňují nebo zcela znemožňují. Tento materiál přesvědčivě ukazuje, že se v přístupu státu k legální i nelegální těžbě vltavínů musí něco zásadního změnit.

Z těchto důvodů Vás žádáme, abyste z titulu své funkce podpořil svoje úředníky na MŽP ČR i v dalších státních orgánech, kteří by pak mohli s ohledem na veřejný zájem **v nejbližších letech zamítat veškeré žádosti o geologický průzkum i samotnou těžbu**. Domníváme se totiž, že veřejný zájem na průzkumu nerostného bohatství nemůže za současné neutěšené situace převýšit veřejný zájem ochrany přírody, ochrany vodních zdrojů a ochrany lidského zdraví a životů.

Dále Vás žádáme, abyste inicioval **vydání vyhlášky, která by stanovila zvláště chráněné druhy nerostů** (nebo vzhledem k současné situaci stanovila zvláště chráněným druhem nerostu alespoň vltavín). Přestože zákon č. 114/1992 počítá se zvláště chráněnými druhy nerostů už od svého schválení, dosud neexistuje právě ona prováděcí vyhláška. Vyhláška však v žádném případě nemá postihovat lidi, kteří sbírají vltavíny pro svou potěchu na polích po dešti. Musí být zacílená na ochranu vltavínových nalezišť před černou těžbou a na nelegální obchod s vltavíny.

Velmi bychom také ocenili, pokud by MŽP ČR vyvolalo jednání s dalšími zodpovědnými orgány státní správy s cílem svolat **koordinální schůzku či seminář**, kde by si jeho aktéři ujasnili svoje kompetence s ohledem na ochranu vltavínů, přírody, životního prostředí i zdraví a životů občanů. K problematice mají co říci vedle MŽP ČR také zástupci Policie ČR, České inspekce životního prostředí, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Českého báňského úřadu, případně i dalších institucí, ale také zástupci místních samospráv a spolků.

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás s nadějí, že jako nejvyšší představitel resortu životního prostředí můžete jihočeským občanům a obcím pomoci v nerovném zápase s aktivitami, které ohrožují jejich majetek, zdraví a životy. V tomto zápase by měl být stát naším spojencem. Nejen proto, že je některými podvodníky sám okrádán, ale také proto, že by tu měl být pro občany a hájit jejich právo na zachovalé životní prostředí a zdraví. Vpravdě neúnosná situace nás v poslední době dohnala k sepisování petic a zakládání spolků zaměřených na ochranu před těžbou vltavínů a konec konců i k napsání tohoto dopisu.

Děkujeme Vám za čas, který našemu dopisu věnujete a předem i za veškerou případnou pomoc v nejednoduché záležitosti, kterou jsme se pokusili v tomto dopise nastínit.

S pozdravem

Signatáři v abecedním pořadí:

Růžena Balláková, starostka obce Svatý Jan nad Malší

Balláková R.

Jaroslav Bína, starosta obce Ločnice

Bína

Vladimír Boháč, předseda Natura Nesměň, z. s.

Vladimír Boháč

Myslivecká společnost
Nesměň, z.s.
Nesměň č. ev. 2
Ločnice 374 01
Myslivecký předseda

František Hamberger, předseda představenstva Zemědělského družstva Ločnice

Miloslav Hruška, Myslivecká společnost Nesměň z.s.

Miloslav Hruška

Ing. Jan Jílek, starosta obce Jankov

Miroslav Mareš, Zálesák, 1. středisko České Budějovice

Obec Vrábče

Ves-Na Návsi 33

Vrábče

370 01 České Budějovice

IČ: 00581941

František Ohrazda, starosta obce Vrábče

Jaroslav Pardamec, Nadace obce Nesměň

Mgr. Vladimír Pešek, starosta města Netolice

prof. RNDr. Karel Prach, CSc., geobotanik, Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity

RNDr. Petr Rajlich, CSc., geolog, Jihočeské muzeum

RNDr. Jiří Řehounek, Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, z. s.

Ing. Miroslav Slinták, předseda Svazku měst a obcí regionu Pomalší

Jan Šindelíř, starosta Honebního společenstva Nesměň

doc. RNDr. Petr Šmilauer, Ph.D., biolog, Přírodovědecká fakulta JU

doc. RNDr. Marie Šmilauerová, Ph.D., bioložka, Přírodovědecká fakulta JU

Ing. Milan Štech, Ph.D., botanik, Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity

Eva Tarabová, ředitelka Místní akční skupiny Pomalší o.p.s.

Josef Tripes, starosta obce Slavče

Korespondenční adresa:

NATURA Nesměň, z.s.

Nesměň 80

374 01 Trhové Sviny

Na vědomí:

Mgr. Ivana Stráská hejtmanka Jihočeského kraje

Přílohy:

Příloha č. 1 - Zpráva České inspekce životního prostředí o problematice vltavinů – ověřená kopie

Příloha č. 2 - Fotodokumentace závažných případů

obr. č. 1- 8 fotodokumentace z katastru obce Slavče znečištění vod při získávání vltavinů - promýváním

obr. č. 9 – 11 fotodokumentace z katastru obce Nesměň, zdevastování černými „kopáči“ obecní nezpevněné komunikace a přilehlých soukromých pozemků a fotografie ze zdevastovaných lesů soukromých vlastníků

obr. č. 12 a 13 fotodokumentace z katastru obce Nesměň – geologická sonda v rámci povoleného geologického průzkumu (v délce 5m, hloubce 8m a na šířku lžice bagru) podle platného rozhodnutí.

OVĚŘOVACÍ DOLOŽKA PRO VIDIMACI

Podle ověřovací knihy Magistrátu města České Budějovice
poř. č. vidimace 825/4 tento úplný/a - ~~částečný/a~~
opis/kopie, obsahující 3 stran souhlasí doelovně
s předloženou listinou, z níž byl/a pořízen/a a tato listina je
prvopisem, ověřenou vidimovanou listinou, listinou, která je
výstupem z autorizované konverze dokumentů, opisem nebo kopií
pořízenou ze spisu, stejnopisem písemného vyhotovení rozhodnutí
nebo výroku rozhodnutí, 3
obsahujícím 3 stran
listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, obsahuje/neobsahuje
viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu
této listiny, např. hologram 16-05-2017

V Českých Budějovicích dne Helena Grünwaldová

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Oblastní inspektorát České Budějovice
U Výstaviště 16, 370 21, České Budějovice
tel.: 386 109 102, 731 405 155
IČ: 41 69 32 05, e-mail: kral_petr@cb.cizp.cz, www.cizp.cz

Naše zn.: ČIŽP/42/OOP/1700187.004/17/CPK

Vyřizuje: Mgr. Petr Král
Telefon: 386 109 142

Datum: 04.04.2017

NATURA Nesměň, z.s.
Nesměň 80
374 01 Ločnice

Odpověď na žádost o informaci

Česká inspekce životního prostředí, Oblastní inspektorát České Budějovice (dále jen „inspekce“) jako orgán ochrany přírody, příslušný podle ust. § 75 odst. 1 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, jehož působnost je dána ust. § 80 téhož zákona, obdržela dne 28.02.2017 Vaši žádost o informace o možných postupech proti nelegální „těžbě“ vltavínů a o sdělení zkušeností inspekce s touto problematikou.

K věci uvádíme následující:

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon o ochraně přírody“)

Nelegální „těžbu“ vltavínů, tedy faktické získávání nerostu vltavín, nelze podle stávajícího zákona o ochraně přírody postihnout. A to i přesto, že zákon o ochraně přírody zná termín zvláště chráněný nerost. V ust. § 51 je uvedeno, že druhy nerostů, které jsou vzácné nebo vědecky či kulturně hodnotné, lze vyhlásit za zvláště chráněné. Ty není dovoleno, podle odst. 2 téhož ustanovení, na místě jejich přirozeného výskytu poškozovat či sbírat bez povolení orgánu ochrany přírody. Seznam zvláště chráněných nerostů však dosud nebyl obecně závazným právním předpisem stanoven. Byť lze předpokládat, že vltavín by do takového seznamu byl zařazen, nelze v souvislosti s jeho nelegálním získáváním využít sankčních ust. zákona o ochraně přírody - § 87 odst. 3 písm. j) – pokuta fyzické osobě za nedovolené sbírání nebo poškozování zvláště chráněného nerostu (případně § 88 odst. 2 písm. i) v případě právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti).

Ve velmi specifických případech lze uvažovat o použití ust. zákona o ochraně přírody, která souvisí s ochranou zvláště chráněných živočichů a rostlin, a se zásahy do významných krajinných prvků. Jedná se o případy, kdy v důsledky „těžby“ vltavínů dojde ke škodlivému zásahu do biotopu zvláště chráněného živočicha nebo rostliny (případně k úhynu či zničení). Příkladem může být znehodnocení vodního prostředí, kde probíhá rozmnožování zvláště chráněných obojživelníků, zakalenými vodami z proplachování zeminy s vltavíny. Zakalenými vodami z proplachování mohou být také poškozeny významné krajinné prvky vodní tok a rybník. Jedná se však spíše o teoretické možnosti postihu. Správní orgány se zde potýkají s obtížným dokazováním naplnění skutkové podstaty správního deliktu a prokázáním deliktivního jednání konkrétní osobě. Ve snaze řešit tento problém inspekce také v minulosti opakovaně použila ust. § 66 zákona o ochraně přírody, kterým zakazovala činnosti prováděné při nelegální „těžbě“ vltavínů. Podle tohoto ustanovení je orgán ochrany přírody oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat. Jedná se však opět o komplikované řešení, které lze uplatnit jen ve specifických případech. Jeho využitelnost navíc nebyla prověřena v odvolacích řízeních.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (dále jen „zákon o lesích“)

Podle § 20 zákona o lesích je mimo jiné zakázáno provádět terénní úpravy a narušovat půdní kryt. Kompetentními orgány státní správy jsou zde především obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Konkrétní zkušenosti s uplatněním sankčních ustanovení tohoto zákona má např. orgán ochrany lesa MěÚ v Trhových Svinech. V návaznosti na rozhodnutí tohoto orgánu uložila inspekce (oddělení ochrany lesa) ve správních řízeních podle § 66 zákona o ochraně přírody zákazy činnosti těm osobám, které Policie ČR na místě „těžby“ vltavínů v lese přistihla opakovaně. Porušení rozhodnutí inspekce, vydaného podle § 66 zákona o ochraně přírody již může být posuzováno jako maření výkonu úředního rozhodnutí a dále tak řešeno podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákon“).

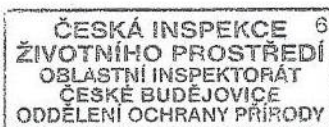
Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen „zákon o ochraně ZPF“)

Podle ust. § 3 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně ZPF je zakázáno užívat zemědělskou půdu k nezemědělským účelům bez souhlasu s odnětím ze zemědělského půdního fondu. Kompetentními orgány státní správy jsou zde obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Platné znění zákona o ochraně ZPF tak podle názoru inspekce dává možnost, jak proti nelegální „těžbě“ vltavinů na zemědělských pozemcích postupovat. Nemáme však informace o tom, že by výše uvedené ustanovení bylo v této souvislosti použito.

Inspekce se opakovaně snažila hledat řešení, jak zabránit nebo alespoň omezit nelegální získávání vltavinů, a to především pro negativní důsledky této činnosti zřetelně viditelné v krajině. Ať se již jedná o devastované zemědělské a lesní pozemky nebo poškozené vodní toky, rybníky a nádrže. V tomto smyslu se inspekce opakovaně účastnila jednání s Policií ČR, dále pak jednala s obecními úřady, Českým báňským úřadem i Ministerstvem životního prostředí, Odborem výkonu státní správy II, České Budějovice. S Policií ČR aktivně spolupracovala také v terénu. V minulosti inspekce vydala v souvislosti s nelegální „těžbou“ vltavinů více než 20 rozhodnutí. Převážně se jednalo o zákazy činnosti podle § 66 zákona o ochraně přírody. Vydána však byla i rozhodnutí o uložení pokuty fyzickým osobám za porušení vydaných zákazů činnosti. Minimálně jedna osoba byla v souvislosti s porušením rozhodnutí inspekce souzena podle trestního zákona. Je však nutné konstatovat, že činnost inspekce není z hlediska omezení nelegální „těžby“ vltavinů efektivní. Příčin je několik. Především jde o nedostatečnou oporu v právních předpisech v rámci kompetencí svěřených inspekci (viz výše). Dále pak je ale nutné zmínit i obtížné prokazování porušení zákonů a stanovení odpovědnosti a jejího rozsahu u konkrétních osob. „Těžba“ je často prováděna v noci nebo na skrytých místech (vykopaná zemina s vltavinou je převezena mimo frekventované lokality v blízkosti zdroje vody, kde jsou pak vltaviny získávány proplachováním na sítěch). I pro Policii ČR je mnohdy obtížné osoby provádějící takovou činnost zajistit. Vedení řízení může být komplikováno faktem, že osoby, které se nelegální „těžbou“ dopouštějí, nemají často trvalá bydliště a nejsou zaměstnány. Formálně nedisponují žádným majetkem, který by mohl být předmětem exekučního řízení v případě, že uložena pokuta nebude zaplácena.

V současné době se inspekce zabývá případy nelegální „těžby“ v lokalitě v blízkosti Č. Budějovic. Jedná s Magistrátem města České Budějovice, Policií ČR a příslušnou obcí o společném postupu ve věci poškození ZPF a lesních pozemků.

S pozdravem

RNDr. Jitka Koubalíková
vedoucí oddělení ochrany přírody

OVĚŘOVACÍ DOLOŽKA PRO VIDIMACI

Podle ověřovací knihy Magistrátu města České Budějovice
poř. č. vidimace 824/4 tento úplný/a - částečný/a
opis/kopie, obsahující 2 stran souhlasí doslovně
s předloženou listinou, z níž byl/a pořizena/a a tato listina je
prvopisem, ověřenou vidimovanou listinou, listinou, která je
výstupem z autorizované konverze dokumentů, opisem nebo kopií
pořizenou ze spisu, stejnopisem písemného vyhotovení rozhodnutí
nebo výroku rozhodnutí, 2 stran
obsahujícím 2 stran
listina, z níž je vidimovaná listina pořizena, obsahuje/neobsahuje
viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu
této listiny, např. hologram

V Českých Budějovicích dne 16-05-2017 Helena Grünwaldová

Ověřovací doložka pro vidimaci Poř.č.: 37005-0026-0498
Podle ověřovací knihy pošty: České Budějovice 5

Tato částečná kopie, obsahující 2 stran souhlasí doslovně
s předloženou listinou, z níž byla pořizena a tato listina je
prvopis, obsahující 3 stran.

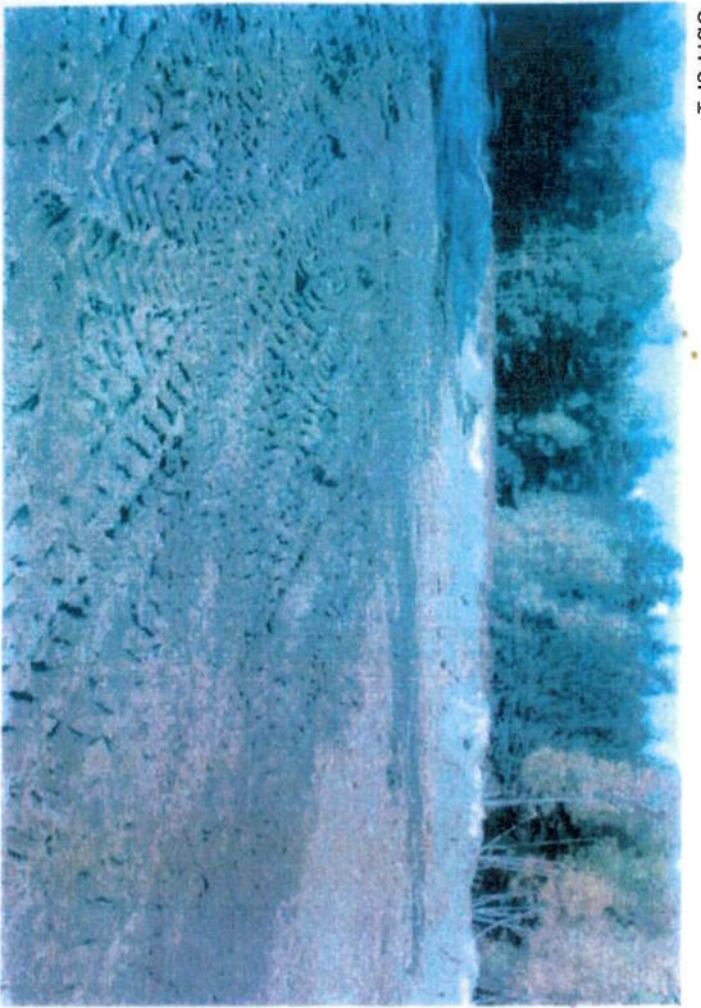
Listina, z níž je vidimovaná listina pořizena, neobsahuje
viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního
významu této listiny.

České Budějovice 5 dne 10.04.2017
Gauerová Ondřejka

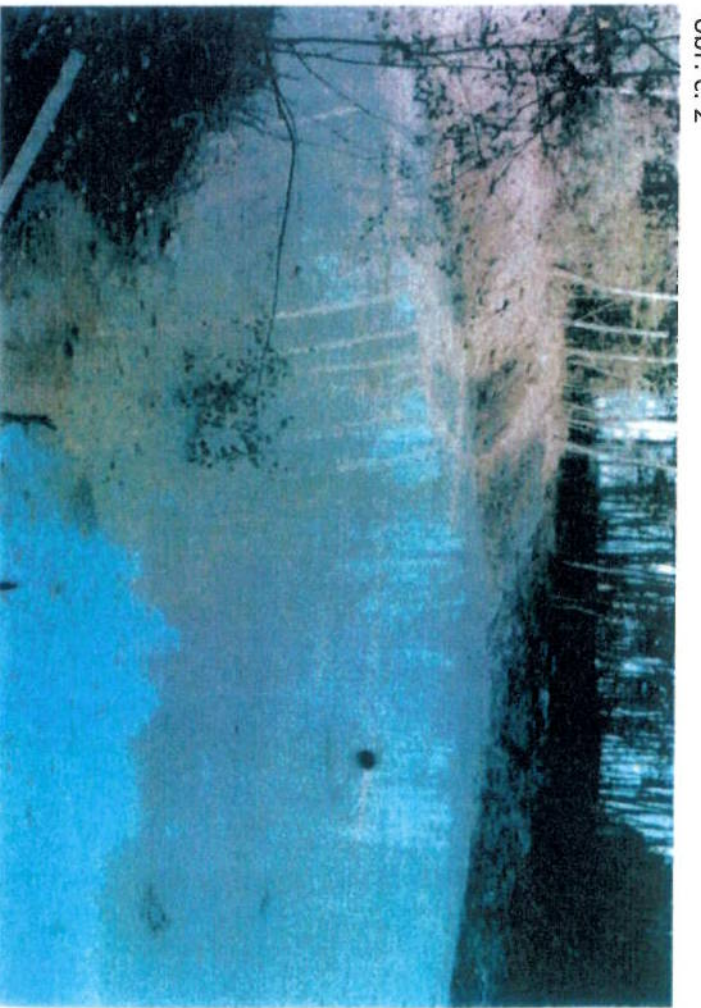
Podpis, Úřední razítko

obr. č. 1

obr. č. 2

obr. č. 3

obr. č. 4

obr. č. 5

obr. č. 7

obr. č. 6

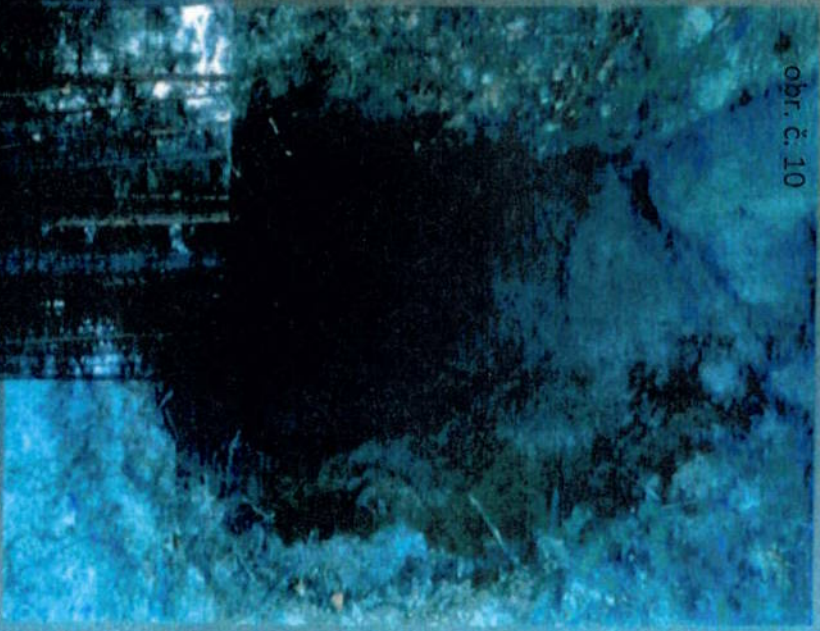
obr. č. 8

obr. č. 9

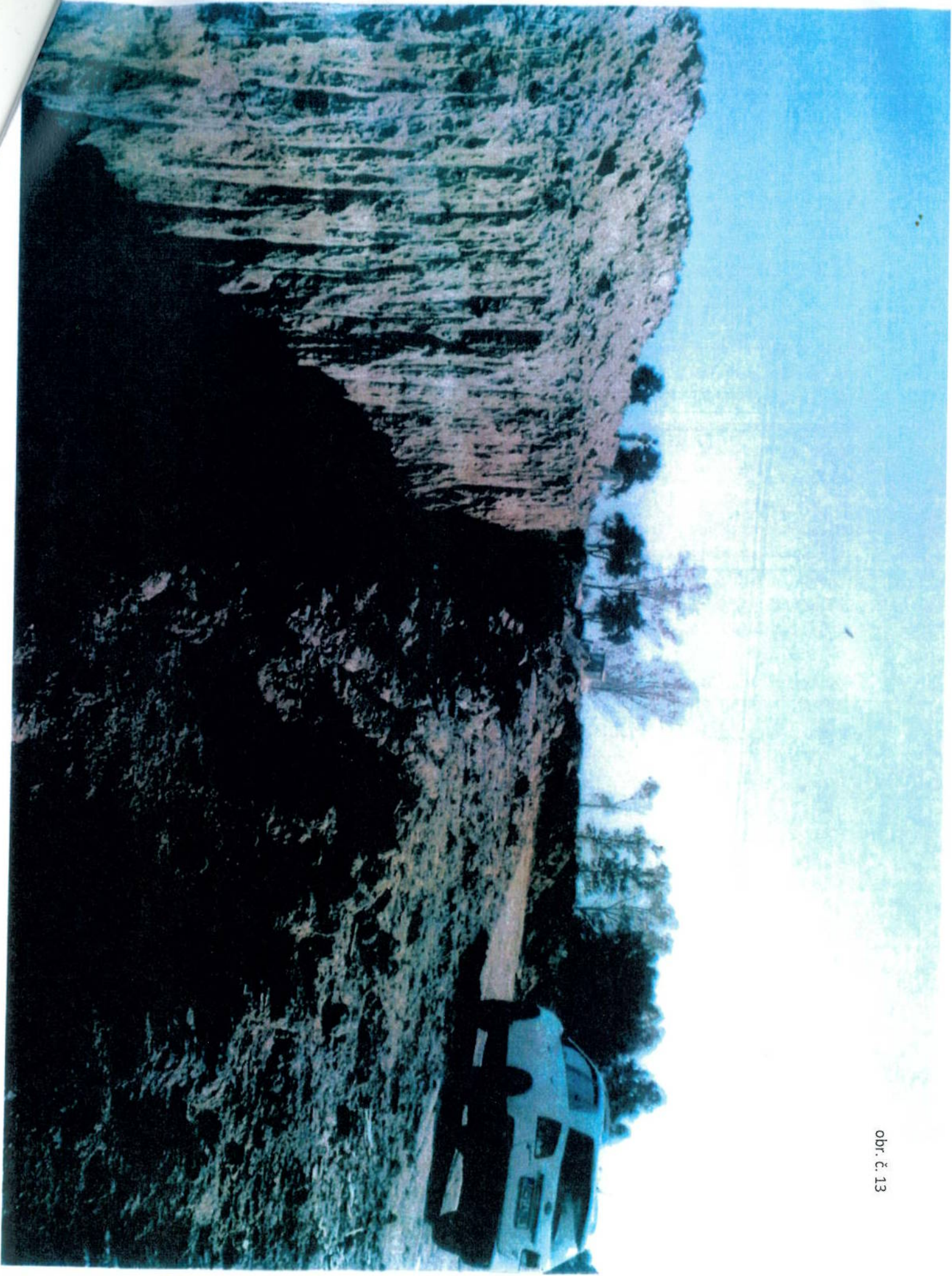
obr. č. 10

obr. č. 11

obr. č. 12

obr. č. 13